

ਪਾਣੀ ਤੇ ਤੈਰਨ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਰਾਕਟ - ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੇਖਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ

ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗ਼ਜ਼ੀ ਕੁਝ
ਅਤੇ ਯਾਟ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਤਾਂ
ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਤੌਂ ਵੱਧ ਕੇ ਇਕ
ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਯਾਟ ਬਣਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ
ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ
1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ
ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਕੜੇ ਯਾਟ ਬਣਾ
ਲਏ ਸਨ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਲਈ।
ਇਹ ਸੀਤ ਸੁੱਧ ਦਾ ਦੰਰ ਸੀ ਅਤੇ
ਅਮਰੀਕਾ-ਰੂਸ ਵਿਚਕਾਰ ਆਧੁਨਿਕ
ਹੋਖਿਆਂ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੰਰਾਨ
ਰੂਸ ਨੇ ਇਸਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ,
ਜਿਸਦੀ ਰਫਤਾਰ ਉਸ ਵਕਤ ਸਭ ਤੋਂ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।

ਇਸਦੀ ਡਿਜਾਇਨ ਸੋਰਮੇਵਸਕੀ
ਜ਼ਿੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਿਜਨੀ ਨੋਵਰਗੋਦ ਸਥਿਤ
ਕੁਆਨਵੇ ਸੋਰਮੇਵ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ
ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਿਰਮਾਣ ਸੋਵੀਅਤ
ਯਨੀਅਨ ਦੀ ਨੇਵਾ ਅਤੇ ਰੈਡ ਆਰਮੀ
ਦੀ ਦੇਖਰੇਖ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਇਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਵੱਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਰਤਤਾਰ ਸੀ।
ਹਾਈਫ਼੍ਰੋਡਾਈਲ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਇਸ
ਯਾਟ ਦੀ ਸਪੀਡ 150 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ
ਘੰਟਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪੀਡ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ,
ਸੋਵੀਅਤ ਯਨੀਅਨ ਆਪਣੀ ਸਮੁੰਦਰੀ
ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ
ਸ਼ਬਦੀਨ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਾਲੇ ਯਾਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਨੇਵੀ ਦੇ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੋਵੀਅਤ ਯਨੀਅਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਬੀਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਥ ਤਕ ਨੀਕ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। 25 ਅਗਸਤ (ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ) 1958 ਵਿਚ ਵੋਲਗਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਵੈਸਲ ਨੇ ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਹੀ 420 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤਹਿਕ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੈਲ ਧਿੱਚਿਆ। ਸਫਲ ਟੈਸਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਵੀਅਤ ਯਨੀਅਨ ਨੇ ਇਸਨੂੰ 'ਰਿਵਰ ਰਾਕਟ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ।

ਪਾਣੀ 'ਤ ਦੜਨ ਵਾਲ ਸਾਰ ਵੈਸਲ
 ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ
 ਵੈਸਲ ਵਿਚ 4 ਕਰ੍ਮੈਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ
 30 ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬੁਠਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ।
 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
 ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਸੋਵੀਅਤ
 ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਟਾਰਗੇਟ ਅਜਿਹਾ ਹੀ
 ਕਰੀਬ 1000 ਵੈਸਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੀ।
 ਹਾਲਾਂਕਿ 1992 ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ
 ਯੂਨੀਅਨ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਨਾਂ ਦਾ
 ਨਿਰਮਾਣ ਰੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸਦੀ
 ਜਗ ਦੇ ਵੈਸਲ ਨੇ ਲੈ ਲਈ।

1500 ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੈ ਸੀਕਰੇਟ ਟ੍ਰੈਨ ਰੂਟ ਇਸ ਚਿੜੀਆ ਘਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਕੱਢਾ ਪ੍ਰਿੰਸਡਾ ਹੈ ਜੁਤ੍ਤ ਪਾਕੇ

ਇਸਦਾ ਕਰਨ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ।

ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਖੂਰੋਂ ਬਹੁਤ ਪਾਰਕ ਵਿਚ
ਇਸ ਸਾਲ ਇਕ ਹੰਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।
ਇਹ ਬੱਚਾ ਹਾਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਚਿੜੀਆ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਸਦੀ ਖਾਸ ਦੇਖਭਾਲ
ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 1.5 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਦੇ
ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੰਬਰੀਟ ਦੀ ਬਣੀ ਫਲਰ 'ਤੇ
ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ
ਵਿਚ ਕੇਅਰ ਟੇਕਰ ਨੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਅਲੱਗ
ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੁੱਤੇ ਬਣਵਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚਾ
ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜੁੱਤੇ
ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜੁੱਤਿਆਂ ਦੀ
ਡਿਜਾਇਨਿੰਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ
ਉਹ ਉਸਦੇ ਪੈਂਗਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੇ
ਗਣ।

ਅੰਨੀਮਲ ਕੇਅਰ ਆਫ਼ੀਸਰ ਗੇਰਾਰਡ
ਵਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ
ਇਥ ਬਰਡ ਪਾਰਕ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਹਾਲੇ ਹੰਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੈਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ
ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਖਾਸ
ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਹੰਸ ਉਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਪੈਰ ਤੇ ਘੱਟੇ ਬੱਧੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿ
ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ
ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ
ਇਹ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੁੱਤੇ ਕੱਢ
ਕਰੇ —————।

ਟਰੈਕਿੰਗ ਲਈ ਖੁਬਸੂਰਤ ਰਸਤਾ ਖੀਰਗੀਂਗਾ

ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਬਲ

ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਦੇ ਸੋਂਕੀਨਾਂ ਲਈ
 ਟਰੈਕਿੰਗ (ਪੈਦਲ ਚੱਲਣਾ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਦਿਲ
 ਖਿੰਚਵਾਂ ਸਾਧਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਭਾਰਤੀਆਂ
 ਲਈ ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਪਹਾੜ ਕਦਰਤ ਦਾ
 ਅਜੀਸ ਤੋਹਡਾ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਟਰੈਕਿੰਗ
 ਦੇ ਸੌਂਕੜੇ ਰੁਹ ਹਨ। ਟਰੈਕਿੰਗ ਦਾ ਸੌਂਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਲਈ ਨਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਮਾਂ ਵੀ ਘੁੰਟ ਕੱਢ
 ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਟਰੈਕ ਹਨ।
 ਜੋ ਨੇੜੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਬੁਖਸੂਰਤ ਵੀ ਹਨ।
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਕੁੱਲੁ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
 ਸਥਾਨ ਹੈ ਖੀਰਗੰਗਾ। ਕੁੱਲੁ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਚਾਲੀ
 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ
 ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਮਣੀਕਰਨ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜਿਸ
 ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਪਾਂਧੀਆਂ

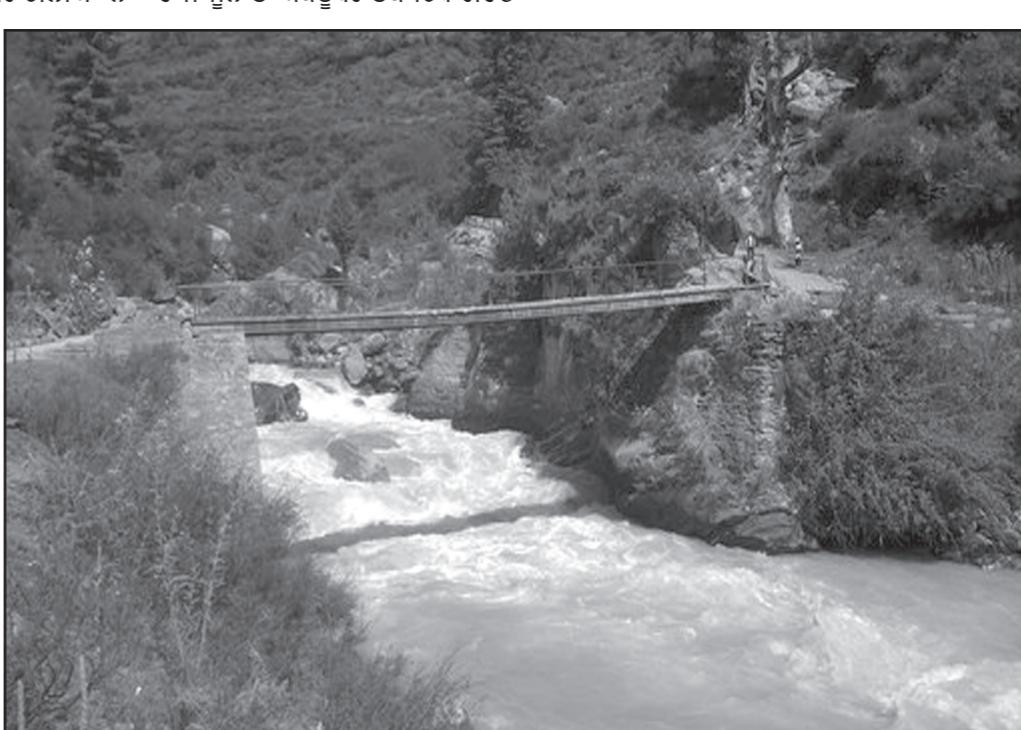
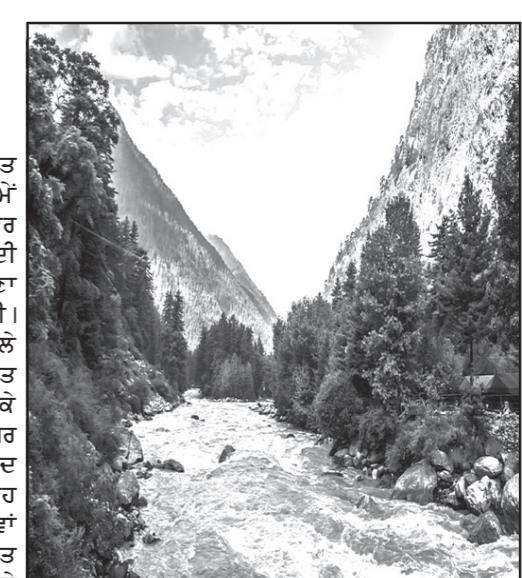
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਛੇੜੇਗਾ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ
ਦੂਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਂਡੂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ
ਯਕੀਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਉਥੋਂ ਵਿੱਚ
ਅਜੇ ਲਾਲਚ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਚੌਗੀ ਜਿਹੀਆਂ
ਅਲਾਮਤਾਂ ਨਾਮਾਤਰ ਹਨ। ਕਾਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ
ਰੋਕ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬੈਗ ਮੌਚਿਆਂ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ
ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਪੁਲ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਰਹਤਾਰ ਨਾਲ
ਵਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਰ ਪੈਦਾ
ਕਰਨੀ ਪਾਂਚਾਂ ਕੁੱਝੀ ਪਾਂਚ ਕਰ ਸਿਆ।

ਪੁਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਘੜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲਾ
ਲਗਭਗ ਪੱਧਰ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਰਿਆ
ਭਰਿਆ ਡੰਡੀ ਵਰਗ ਰਸਤਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ
ਹੈ। ਸੰਬੰਧ ਮੀਨਾ ਹੋਣ ਕਰੋ ਸੇਬ ਦੀ
ਫਸਲ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ
ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀ ਪੇਂਡਿਆਂ 'ਤੇ

ਦੀ ਲੰਘਦੇ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓ
 ਤੱਕਦੇ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ
 ਲੰਬੇ ਲੰਬੇ ਦੇਵਵਾਰ ਦੇ ਤੁੱਖਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਸ਼ੁਰੂ
 ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਬੁਟੀਆਂ
 ਛੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ
 ਲੱਗੀਆਂ। ਅੱਗੇ ਲੱਕੜ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਲ ਪਾਰ
 ਕਰਕੇ ਰੁਦਰਨਾਗ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਚਾਹ
 ਦੀ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚਾਹ ਤੋਂ
 ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ
 ਬਹੁਤ ਸਮਾਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੁਦਰਨਾਗ
 ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਥੀ ਰੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ
 ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਲ-ਕਲ ਵਹਿੰਦੇ ਨਾਲਿਆਂ ਅਤੇ
 ਤੇਜ਼ ਰਹਤਾਰ ਨਾਲ ਛਿੱਗਦੇ ਝਰਨਿਆਂ
 ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਂਤੀ ਪਾਂਤੀ ਵੀ ਹੀ ਹੈ।

ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ
ਖੀਰਗੰਗਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇ
ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵ
ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ
ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ
ਨਹ ਉਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਖੋਲ ਬਰ
ਹੋਈ ਹੈ। ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਾਂ
ਬਕਾਵਟ ਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ
ਮਨ ਇਕਦਮ ਤਰੋਤਾਜ਼ਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਕੁੰਢ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਲੁੱਕ
ਅਤੇ ਤਰਪਾਲ ਦੇ ਬਣੇ ਕਈ ਢਾਥੇ ਬਣੇ ਹੋ
ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਮਿ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯਾਤਰੀ ਖਾਸਕ
ਇਜ਼ਗਾਈਲੀ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਸ ਥਾਂ ਮਨ ਬਹੁ ਆਨੰਦਮਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਸਾਡੀ ਵਿਖ੍ਯਾਤ ਕਾਫ਼ੀ ਠੰਢ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਵੇਦਨੀ ਕੌਸ਼ਲੀ ਧੂਪ ਤਨ-ਮਨ ਨੂੰ ਖੋੜਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਹੈ। ਸਾਮਾਨ ਸਮੇਟ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਖਾਰਾ ਖਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਰਸਤੇ ਨਾਲੋਂ ਲੰਬਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਝਸਰਹ ਹੈ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਕੁਲਗਾ ਪਿੰਡ ਰਾਹੋਂ ਹੈ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਖੀਰਗੰਗਾ ਤੋਂ ਭੁਗਤੀ ਸਿਖਿਤ ਤਕ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੈ। ਚੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਘਾਹ ਦੀ ਚਰਾਂਦ ਹੈ। ਇਹ ਚਰਾਂਦ ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੱਝਾਂ ਗਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਚਰਵਾਹਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਆਵਾਂ ਹੈ ਜੋ ਰਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ।
 ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚਜ਼ਮੇ ਖ਼ਾਸ ਖਿੱਚ
 ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਪਾਰਬਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ
 ਕੰਢੇ ਇੱਥੋਂ ਬਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ
 ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਪਿੰਡ ਬਰਸੈਣੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
 ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚ
 ਗਏ। ਸਵੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ
 ਹੀ ਬਰਸੈਣੀ ਜਾ ਪੁੱਜੇ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਪੁਲਗਾ
 ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਇੱਕ ਡੈਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ
 ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ
 ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਗੱਡੀ ਕਿੱਥੋਂ ਖ਼ੜ੍ਹਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ
 ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੈਮ ਕੋਲ ਸੜਕ
 ਤੋਂ ਇੱਤੇ ਜੀ ਚਾਲੋ ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ

ਚੱਕ ਚੱਕ ਕੇ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਲਿਜਾਣ ਵਿੱਚ
ਮਸਰੂੰ ਸਨ। ਸੇਬਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ
ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ
ਦੇ ਮੰਹੌਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ
ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਜਾਝਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ
ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ
ਸੇਬ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਨਾਲ ਤੱਤੇ ਹੋਏ ਸੇਬਾਂ ਦੇ
ਢੇਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਖਾਣ ਦੀ ਭੁੱਲ੍ਹੂ ਦੇ
ਦਿੱਤੀ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਾਲੇ ਸੇਬਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਹ
ਤਾਜੇ ਫਲ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਆਦ ਤੇ ਰਸ
ਨਾਲ ਪੰਨੇ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦੇ ਹਨ।

ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਰਸੈਣੀ ਤੋਂ ਖੀਰਗੰਗਾ ਦਾ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਪੈਦਲ ਸਫਰ 4-5 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਝਰਨੇ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਘਾਰ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪੁਰ੍ਹਚ ਗਏ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਮਨੋਹਰ ਥਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖੀਰਗੰਗਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਪੱਧਰੀ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਵੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਟੈਂਟ ਲਗਾ ਕੇ ਉੱਪਰ ਪਾਰਬਤੀ ਕੁੰਡ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਹੈ। ਕੁੰਡ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖੇ ਰੰਗ ਦਾ ਖੀਰ ਰਿਆ ਪਾਸਾ

ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਾਬਿਆਂ
ਅੰਦਰ ਨਾਚ ਗਾਣਾ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, ਮਾਲਿਆਂ
ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਵੀ ਚਲਦੇ ਸਨ
ਪਰ ਹੁਣ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕਾਰਨ ਕਰ
ਕੁਝ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ
ਪਾਰਬਤੀ ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਟਰੈਕ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ
ਪਹਿਲੀ ਠਹਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ
ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ
ਗਈ ਹੈ।

ਹਨ। ਖੀਰਗੰਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੇੜਲੀਆਂ ਬਾਬੇ
‘ਤੇ ਇਹ ਦੁੱਧ ਵੇਚ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੈ
ਕਾਫੀ ਸਸਤਾ ਤੇ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਚਰਨਾਂਦ
ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲਾਂ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਖਿੜੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਛੁੱਲ ਅਤੇ
ਲਾਲ ਪੱਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਬਹੁ
ਮੁਬਾਸਰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਥੋੜ੍ਹੇ
ਜਿਹੌਂ ਉਤਰਾਈ ਮਹਾਰੇਂ ਫਿਰ ਤਿੱਥੀ ਚੜ੍ਹਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਣਗੁਣੀ ਸਿਖਰ ‘ਤੇ ਪੁਹੁੰਚ
ਗੁੱਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੱਥੂ
ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ
ਅੱਗੇ ਪਾਂਚੀਂ ਤੋਂ ਚਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਤੋਂ

ਵਿਚਦੀ ਹੋ ਕੇ ਸੇਬ, ਅਖਰੋਟ, ਖੁਮਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਲਾਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕੁਲਗਾ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਬਾਲਣ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪੱਕਣ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਲਗਾ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪਗਢੰਡੀ ਰਾਹੀਂ ਆਸੀਂ ਪੁਲਗਾ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਰਾਏ। ਤੰਗ ਜਿਹੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੋਈ ਟਰੈਂਡਿਕ ਜਾਂ ਭੀੜ ਦਾ ਝੰਜਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੱਗੋਂ ਸਭ ਵਿਹਲ ਜਿਹੀ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਫੈਮ ਦੇ ਪੁਲ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆ ਰਾਏ। ਚਾਰ ਕੁਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨੋਤ੍ਰੇਂਡਿਓਂ ਤੱਕਣ ਦਾ ਅਹਿਮ ਮੌਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲ੍ਹ ਪਾਏ।

